

ÍNDEX

Context 9

EL JARDÍ DE LES DELÍCIES. TRÍPTIC

PARADÍS

Memòria del paradís 17
Festa 19
Edèn 22

PURGATORI

Vespre 23
Lament 24
Conversa 25

INFERN

La porta 29
Amor, el cos... 31
Hivern 33

Index

Desolats	34
Tarda de teatre a l'infern	35
Eurídice!	37
Present	39
Infern musical	40

SIRVENTESOS

Petit repàs d'Antoni Mas	45
Clepsidra	54
Nens	56
Terres i plom	57
<i>L'eau trouble</i>	62
Viatges	63
L'anell de pedra	64
Elegia cubista	67
Gravat al buit	68
Cos refractari	69
<i>Ars poetica</i>	72
Poliedres efímers	75
Esquerp	76

CONTEXT

Quasi totes les poesies d'aquest llibre s'han escrit per acompanyar obres d'art i s'han estampat en catàlegs, targes i volums d'homenatge, com les de *Conté un secret*, publicat set anys enrere en aquesta mateixa col·lecció. *Sirventès* en ve a ser una continuació, si es vol, una segona part; per aquesta raó puc tornar a explicar que un dia, atabalat per la perspectiva d'haver de repetir els tòpics de la retòrica habitual en la presentació de l'obra de pintors, ceramistes, escultors i artistes en general, vaig decidir intentar oferir-ne una interpretació en vers. Aviat vaig connectar aquesta línia poètica amb una experimentació formal que m'ha resultat molt gratificant com a escriptor i que, com a mínim en alguns casos, potser ha ajudat a comprendre la visió que de cada obra d'art he volgut proporcionar. Dit d'una altra manera: en aquestes poesies, la forma poètica tampoc no és gratuïta; puc explicar les raons que m'han fet triar un o altre vers, una o altra estrofa, la rima, el vers lliure o el blanc. La relació pot resultar més evident per a qui hagi vist les exposicions corresponents amb els textos al davant; ara que les poesies se'n deslliguen, estaria bé que informessin els lectors, documentalment o intuïtiva, sobre els artistes, però sobretot, sense excusa, s'aconsegueixi o no aquesta connexió, sí que les poesies s'han de defensar soles, com a literatura autònoma respecte dels referents. Per ajudar en el part que els separa dels contextos originals, no serà per demés que doni algunes indicacions sobre els textos que s'apleguen en aquest llibre.

L'he titulat *Sirventès* perquè la caracterització del gènere trobadoresc, que es dedica a "la reprensió moralitzadora, la polèmica, l'atac violent i la difusió d'ideologies religioses, polítiques i literàries", s'hi ajusta bastant. El llibre no és un libel ni s'ocupa directament de religió ni de política, però sí de la tensió que la moral i l'art sempre mantenen amb les ideologies, que adquireix una

dimensió superior en temps de grans estafes com l'actual. Sumem-hi que si els sirventesos occitans s'elaboraven sobre la melodia de cançons conegudes, de manera similar, les obres d'art donen la pauta d'aquestes poesies, que després adquireixen vida pròpia.

La primera secció, “El jardí de les delícies”, és absolutament inèdita, no s'ha publicat ni tan sols en suports tan estantissos com són les targetes de presentacions. La vaig plantejar a partir d'uns collages d'Antoni Torrell que recreen imatges del famós tríptic de Hieronimus Bosch. El treball d'Antoni Torrell, titulat *El jardí de les mentides*, és un plany terrible sobre el caràcter de plagues que han adquirit algunes de les malalties d'afectació massiva en l'últim quart del segle XX i en els anys que duem del XXI, autèntiques epidèmies neomeievalls en el temps dels grans progressos mèdics, que sembla que hagin volgut abatre l'optimisme llibertari de la moral occidental posterior al Maig francès. La secció té caràcter independent, i per aquesta raó s'ha estructurat com la primera de les dues meitats del llibre.

La segona part acull poesies més individualitzades. L'escultor Antoni Mas va repassar la seva trajectòria amb una exposició de maquetes de les grans escultures de ferro instal·lades en espais públics o que formen part de col·leccions particulars. La va titular *Curriculum* i es va poder visitar els mesos de setembre i octubre de 2003 als baixos de l'antiga fàbrica de La Chartreuse a Tarragona. Per al catàleg, vaig triar, en correspondència amb la condició d'esbossos que l'escultor els conferia —no per això perdien gens de valor artístic respecte de les peces grans—, la nova rimada comediada, el vers de Jaume Roig. L'octubre i el novembre del mateix any, Salvador Juanpere, artista polifacètic, exposava al Museu d'Art Modern de Tarragona unes escultures en fusta, marbre i guix amb què reflexionava sobre el pas del temps, *Nel mezzo del cammin...*, i m'hi vaig afegir amb “Clepsidra”, per no repetir el començament del gran poema. En el mateix museu, l'any 2004 el pintor Josep Maria Rosselló i l'historiador de l'art Antoni Salcedo van organitzar un exercici de “cadàvers exquisits”, el joc surrealista. En el sorteig, afortunadament, em va tocar formar equip amb dos amics, el poeta Xavier Amorós i el pintor Aureli Ruiz; vaig aprofitar, com a títol dels versos que hi vaig posar, les paraules del pintor que havien caigut dintre del full de paper que em corresponia omplir: “L'eau trouble”.

Només una pinzellada, em va demanar Mercè Modol, ceramista i pintora, per a l'exposició *Natura al pastel sec* que es va poder veure a la Sala Sant Roc de Valls el mes d'abril de 2005, i hi vaig correspondre amb tres versos, “Nens”, sobre una de les pintures. També l'any 2005 vaig reprendre la més constant de

les col·laboracions amb artistes. L'escultora i ceramista Madola —Maria Àngels Domingo i Laplana—, per a qui ja havia escrit poesies en dues ocasions, exposava a Oviedo, a la sala de CajAstur, la sèrie *Terres i plom*, i jo vaig intentar traduir les textures i les marques que remetien a la terra, als materials primers i als símbols amb una poesia de ritme trencat que, en la part central, dedica una petita estrofa a cada una de les peces. Es va publicar també en castellà i anglès; jo em vaig ocupar de la traducció a l'espanyol i Graham Thomson de l'anglesa. Forçosament breu, per l'espai en què s'havia d'encabir, va ser la poesia “El viatge”, sobre els quadres que Rosa Ciurana va exposar al Palau de la Diputació de Tarragona el juny i el juliol de 2006 amb el títol *Espais de mi*. El Museu d'Art Modern de Tarragona va dedicar a Rufino Mesa una àmplia exposició, *Comella, escultura, natura*, que es va preparar com a projecte col·lectiu i que va estar oberta els mesos d'abril i maig de 2008. Hi vaig voler assajar una forma poètica de la qual no tinc notícia que s'hagi utilitzat mai en llengua catalana, la sextina doble. La vaig anar a buscar en el Dant, a partir de la pista proporcionada per Josep Romeu i Figueras en un article cèlebre sobre la sextina. Em va semblar que s'avenia amb el caràcter conceptual de l'obra que glossava, el cercle de grans roques anomenat “L'anell de pedra”. Jo em vaig ocupar de la traducció castellana —revisada pel poeta Juan González Soto— i John Style va tenir l'amabilitat de traslladar-la, en estil lliure, a l'anglès.

En el moment de redactar aquestes línies, no sé que s'hagi publicat encara el llibre que els amics més propers volen dedicar al dissenyador Guigui, mort l'any 2008. Jo el vaig conèixer molt poc, però el considerava una persona singular i simpàtica, a més d'un dissenyador de gran qualitat; a requeriment de Ferran Gerhard, li vaig dedicar un petit cal·ligrama que em va semblar que es podia acordar amb el caràcter del personatge, “Elegia cubista”. L'octubre i el novembre de 2008, Josep Queralt i Sanromà va exposar al vestíbul del Paraninfo del Recorregut de la Universitat Rovira i Virgili *Paisatges interiors*, unes experimentacions que juguen amb l'atzar a partir de la tècnica del gravat. Com a contraposició a la llibertat —i, en bona part, a la casualitat— del procediment li vaig dedicar un sonet en rima consonant, l'estrofa completa i controlada per excel·lència. Canvi d'art: per a l'aniversari de l'escriptora Lurdes Malgrat, els seus alumnes de l'Escola de Lletres de Tarragona van organitzar una festa per a la qual em van demanar una tirada de versos en tercets encadenats, perquè convenia la referència a la *Comèdia* dantesca, i vaig aprofitar l'ocasió per escriure una “Ars poetica” que complia amb els requisits formals necessaris.

De nou en el camp de les arts plàstiques, Madola em va tornar a fer l'honor de confiar en mi per glossar unes peces extraordinàries, parts del cos humà en grans dimensions, reflexió valenta sobre la senectut que va exposar amb el títol *El cos* al Museu de la Ceràmica de València els mesos d'abril, maig i juny de 2009. Vaig modificar el títol en la poesia, m'hi vaig permetre un joc de paraules que lliga el material que s'usa en aquesta ceràmica i la decadència física que la vellesa comporta, i va quedar com a "Cos refractari", que jo mateix vaig traduir al castellà. En les mateixes dates, els membres del col·lectiu vallenc Políedre —Gabriel Duch, Mercè Modol, Pep Queralt, Carme Rovira, Rosa Torreblanca i Manel Torres—, que cada any realitzen instal·lacions en carrers i places de pobles del Camp de Tarragona amb el nom d'Efímer's, em van demanar un text per a l'acció de la vila d'Alcover. D'aquesta manera es va generar "Poliedres efímers", una poesia que medita sobre un tema àmpliament debatut però no per això menys preocupant, l'agonia de les propostes neoavantguardistes que el nou mil·lenni ha heretat de l'anterior. En la mateixa línia he escrit "Esquerp", un poema en versos lliures i blancs, un monòleg adreçat a Francesc Vidal i Montserrat Cortadellas, dos amics artistes que per a mi representen la radicalitat més pura d'aquesta avantguarda artística i vital.

És hora de deixar pas als versos. Només hi vull afegir uns quants agraïments i una dedicatòria múltiple. Els agraïments, a Xavier Grasset, que va llegir la tirada de versos sobre Antoni Mas el dia de la inauguració de l'exposició, a Rosa Ricomà, del Museu d'Art Modern de Tarragona, que de manera repetida ha facilitat les condicions per a l'elaboració i la circulació d'alguns d'aquests textos, a Pau Gavaldà, que els ha tractat amb tipogràfic amor, i a les altres persones anomenades en aquesta contextualització que d'una manera o altra han intervingut en la gestació o la publicació de les poesies; la dedicatòria, evidentment, als artistes que han suscitat les poesies i, a més, a Jordi Julià i Pere Ballart, que em van convidar a parlar d'aquesta línia poètica a la Universitat Autònoma de Barcelona i després van editar la intervenció en el llibre *Arts de poeta*, publicat per Leonard Muntaner editor, de Ciutat de Mallorca. Fins aquí el context, comença el text.

M. S.

EL JARDÍ DE LES DELÍCIES

TRÍPTIC

A partir d'uns collages d'Antoni Torrell,
que reinterpreten H. Bosch

PARADÍS

MEMÒRIA DEL PARADÍS

Edèn! Jardí d'Adam, de color groc,
verd clar i els tons calents de la tendresa.
Amors en una platja sense límit,
animals voladors amb transparències
d'un àngel que cavalca sobre el blau.
Les aigües de l'estany, els fruits vermells,
triomf del mite d'Eva.

Jardí d'Adam, ocellots i mol·luscs,
construccions per acollir l'amor,
eves i adams enjogassats en totes
les fantasies blanques que combinen
suavitats i formes de carícies:
el suc melós, mossegat, de cireres
i de maduixes, suc

a grapats, de raïm i de magranes,
enganxifós, untat de sucre, dolç.
Entre un vernís translúcid, Eva cull
la poma més vermella, i el sentit
de tots els moviments es converteix
en festa de la llum i els cossos nus
que busquen el plaer:

la mà i el pèl, les còpules en grup,
mig protegits per la bombolla amb nervis,

entaforats dintre closques de musclo,
a lloms del porc, el camell, la pantera,
el bou i el peix, el cérvol i el cavall,
mentre a la nau el blanc i el negre juguen
i la metamorfosi

barreja els corns, les ales i les cues
amb els humans i els animals salvatges;
tothom feliç, imperi de l'androgín,
carnaval pur, sense esma de pecat.
L'aigua i el bosc preserven de la ira,
miríades d'espurnes mudes formen
la música i la dansa.

Mereixíem el càstig o la vida?
Ens correspon la serp i el gripau,
el viatge nefand a les tenebres,
només pel so dolç de la cornamusa?
Si no reveig els arbres del jardí
i resto nu amb la mà travessada,
visca l'amor d'Adam,

visca l'amor untat amb greix d'incendi,
visca el desig, l'acoblament, el sol,
visca el jardí de les fruites vermelles.

FESTA

Celebràvem a l'ús de la terra salvatge,
amb grans crits, ademans, rialles i la música
que rellisca del cos potent d'unes paraules
vingudes a nosaltres des de l'antic llatí
d'una terra que té la llum i el sol per pàtria.

Celebràvem al so que narren els cronistes:
batalles de taronges, encortinaments, balls
i tots els artificis de màscares i actors:
acròbates, rapsodes de versos on la sang,
regida per l'espurna d'un coet busquinyós,
rebat per la paret les certeses i el seny.

Algú culpava els vins i les salses picants
del desordre pletòric de celebració.
Nosaltres no culpàvem, no buscàvem raons,
celebràvem al ritme del color i de la sang.

Magí Sunyer

EDÈN

Tireu encens, deixeu que noti el pas
de la sorra entre els dits, ompliu amb flors
de Corpus els carrers, que jugui l'aigua.

PURGATORI

VESPRE

A l'entrada del món, l'avellaner
tacat d'aram, ple de mocs, sense fulles,
llenya que no respira ni es belluga,
saba adormida mentre el sol no torni.
Si tu, la rima de conceptes erts,
hivern, infern, colors secs de la fusta,
estripessis el blau de les muntanyes,
podria suportar amb calma el repòs
que em restaura la pell fosca d'estiu
mentre el vent roig, ponent, cus l'horitzó,
núvol i fred.

T'enyoro molt, no puc
sofrir que faltis ara. Em fa mal

la brasa que bleeix unes pupil·les
massa poc preparades per mirar
la transformació suau de l'aire
cap a la nit, com minva la claror,
com l'oliver perd densitat de llum,
perquè alhora s'allunya aquella força
que ens convertia en déus amb ulls pletòrics
d'aigua i de sol, absoluts i potents.

Magí Sunyer

LAMENT

De què serveix l'elegia del cos?
“Érem com déus, el sol se'ns sotmetia...”
I què? Ja ho saps. Tothom ha estat un déu,
ha vist la mort de lluny, ni hi ha pensat,
ha desafiat, amb el puny enlaire,
l'infinit i el no-res, el llamp i el vent,
i, humà tan en excés, s'ha mort a l'hora.
Com a molt, li han compost una elegia.

